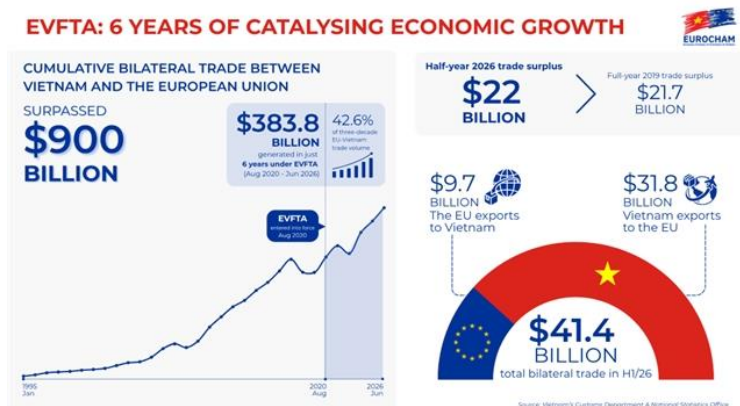

EVFTA ครบ 6 ปี ยกระดับการค้าเวียดนาม-สหภาพยุโรป สู่การบูรณาการห่วงโซ่อุปทาน และการลงทุนมูลค่าเพิ่มสูง

1. เนื้อหา

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรป (Vietnam–European Union Free Trade Agreement: EVFTA) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2563 และดำเนินการมาครบ 6 ปี ได้มีบทบาทสำคัญในการเร่งการขยายตัวและยกระดับความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรป จากเดิมที่มุ่งเน้นการลดและยกเลิกภาษีศุลกากรไปสู่การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนการบูรณาการทางการค้า การเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และการส่งเสริมการลงทุนที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

โดยข้อมูลจากกรมศุลกากรเวียดนาม และสำนักงานสถิติแห่งชาติเวียดนาม ระบุว่า ในช่วงปี 2538 ถึงเดือนมิถุนายน 2569 การค้าระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรปมีมูลค่ารวมกว่า 900,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเกือบ 384,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 42.6 ของมูลค่าการค้ารวมตลอดช่วงเวลาดังกล่าว เกิดขึ้นภายในระยะเวลาเพียง 6 ปีนับตั้งแต่ EVFTA มีผลใช้บังคับ สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของความตกลงในการลดอุปสรรคด้านการเข้าสู่ตลาดและเร่งกระบวนการบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างสองฝ่ายอย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจนแสดงให้เห็นว่า EVFTA ได้พัฒนาจากพันธกรณีด้านการค้าในระดับนโยบายไปสู่กลไกที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรมต่อเวียดนามและสหภาพยุโรป

ในด้านภาคธุรกิจ EVFTA ยังมีส่วนปรับเปลี่ยนมุมมองของผู้ประกอบการและนักลงทุนยุโรปต่อเวียดนาม โดยเวียดนามได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้นในฐานะฐานการผลิตและฐานการขยายธุรกิจเชิงยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชีย ทั้งนี้ ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจของหอการค้ายุโรปในเวียดนาม (European Chamber of Commerce in Viet Nam: EuroCham) ณ ไตรมาสที่ 2 ของปี 2569 ระบุว่า บริษัทจากยุโรปที่ตอบแบบสำรวจร้อยละ 55 มองว่าเวียดนามเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานหลักหรือเป็นตลาดหลักสำหรับการขยายธุรกิจ ขณะที่อีกร้อยละ 22 เห็นว่าเวียดนามเป็นองค์ประกอบสำคัญของเครือข่ายธุรกิจระดับภูมิภาค นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรปโดยตรงร้อยละ 50 ระบุว่าได้รับประโยชน์จากสิทธิประโยชน์ด้านภาษีศุลกากรภายใต้ EVFTA โดยเฉพาะธุรกิจโลจิสติกส์ การค้าและการจัดจำหน่าย และสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ในระดับสูง โดยประมาณหนึ่งในสี่ของบริษัทในกลุ่มดังกล่าวสามารถลดต้นทุนได้ร้อยละ 16–30 หรือประมาณ 2 เท่าของค่าเฉลี่ยในทุกภาคธุรกิจ ขณะที่ผู้นำเข้าสินค้าจาก

ยุโรปรายหนึ่งระบุว่า การค้ากับเวียดนามมากกว่าร้อยละ 80 เข้าข่ายได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษีภายใต้ EVFTA แม้การประหยัภาษีจะมีผลต่ออัตรากำไรในระดับจำกัด แต่ต้นทุนการนำเข้าที่ลดลงช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถปรับลดราคาสินค้าในตลาดเวียดนาม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และขยายกิจการได้มากขึ้น ขณะเดียวกัน การใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้ EVFTA ที่เพิ่มขึ้นของผู้ส่งออกยังช่วยกระตุ้นความต้องการบริการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ การบริหารคลังสินค้า และการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการเปิดตลาดด้านภาษีศุลกากร EVFTA ได้เข้าสู่ระยะสำคัญในปี 2569 โดยนับตั้งแต่ปีที่ 7 ของการดำเนินการตามความตกลง สหภาพยุโรปได้ดำเนินการตามตารางการยกเลิกภาษีศุลกากร (Tariff Elimination Schedule) ครบถ้วน ส่งผลให้สินค้าส่งออกจากเวียดนามได้รับสิทธิยกเว้นภาษีศุลกากรสำหรับรายการพิกัดอัตราศุลกากร (Tariff Lines) คิดเป็นร้อยละ 99 นับเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญในการดำเนินการตามพันธกรณีด้านการเปิดตลาดภายใต้ EVFTA ในทางกลับกัน เวียดนามจะยังคงทยอยลดภาษีศุลกากรสำหรับสินค้านำเข้าจากสหภาพยุโรปต่อไปอีก 4 ปีตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ และมีกำหนดดำเนินการตามพันธกรณีด้านภาษีอย่างครบถ้วนภายในปี 2573 ซึ่งเป็นปีครบรอบ 10 ปีของความตกลง ทั้งนี้ การที่สหภาพยุโรปเปิดตลาดสำหรับสินค้าจากเวียดนามเกือบทั้งหมดโดยได้รับยกเว้นภาษี ประกอบกับการที่เวียดนามยังอยู่ระหว่างการทยอยลดภาษีนำเข้าสินค้าจากยุโรป สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงจูงใจทางการค้าและการลงทุนที่อาจส่งผลต่อรูปแบบห่วงโซ่อุปทานและการจัดสรรฐานการผลิตในภูมิภาคในระยะต่อไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อการลดภาษีศุลกากรเข้าสู่ระยะที่มีความครอบคลุมมากขึ้น ปัจจัยด้านความสามารถในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและมาตรฐานของตลาดจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อสหภาพยุโรปทยอยบังคับใช้มาตรการใหม่ภายใต้กรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาทิ กลไกการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) กฎระเบียบว่าด้วยสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการตัดไม้ทำลายป่า (EU Deforestation Regulation: EUDR) และนโยบายภายใต้กรอบการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียวของสหภาพยุโรป (European Green Deal) ซึ่งจะทำให้ผู้ส่งออกเวียดนามต้องให้ความสำคัญกับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืน การตรวจสอบย้อนกลับ และการตรวจสอบสถานะอย่างรอบด้าน (Due Diligence) มากขึ้น จากเดิมที่การแข่งขันอาจมุ่งเน้นด้านราคาเป็นหลัก ดังนั้น EuroCham จึงเห็นว่าการปรับปรุงและลดขั้นตอนพิธีการศุลกากร การเร่งรัดการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการจัดทำและแลกเปลี่ยนเอกสารทางการค้า ตลอดจนการสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) จะช่วยให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สามารถใช้ประโยชน์จาก EVFTA ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนั้น แม้เวียดนามจะมีดุลการค้าเกินดุลกับสหภาพยุโรปในระดับสูง แต่ EuroCham เห็นว่าความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองฝ่ายไม่ควรพิจารณาจากมิติการเกินดุลหรือขาดดุลทางการค้าเพียงอย่างเดียว เนื่องจากโครงสร้างการค้าดังกล่าวมีส่วนสนับสนุนการยกระดับภาคอุตสาหกรรมของเวียดนามโดยการนำเข้าเครื่องจักรขั้นสูง เทคโนโลยีอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมจากยุโรปช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการผลิตและการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมของเวียดนาม ขณะที่เวียดนามมีความได้เปรียบในสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักร สิ่งทอ รองเท้า เฟอร์นิเจอร์ และสินค้าเกษตร ซึ่งมีบทบาทในการเสริมสร้างห่วงโซ่อุปทานและตอบสนองความต้องการของตลาดผู้บริโภคยุโรป ทั้งนี้ สหภาพยุโรปมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 12 ของการส่งออกทั้งหมดของเวียดนาม แต่มีสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 4 ของการนำเข้าทั้งหมด จึงยังมีโอกาสในการขยายการค้าสองทาง โดยเฉพาะสินค้าที่มีการใช้เทคโนโลยีและความรู้เข้มข้น รวมถึงเทคโนโลยีจากยุโรปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการปรับปรุงภาคอุตสาหกรรมให้ทันสมัย และช่วยให้เวียดนามสามารถยกระดับไปสู่กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นภายในห่วงโซ่มูลค่าโลก ทั้งนี้ EVFTA ยังครอบคลุมประเด็นสำคัญนอกเหนือจากการลดภาษีศุลกากร ได้แก่ ความร่วมมือด้านศุลกากร มาตรฐานทางเทคนิค การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ความโปร่งใสและการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงมีบทบาทเป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมมากกว่าความตกลงด้านการลดภาษีเพียงอย่างเดียว

ขณะเดียวกัน การค้าสินค้าระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรปที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วไม่ได้เกิดขึ้นในระดับเดียวกับการลงทุนจากยุโรป ซึ่งยังเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดย EuroCham ระบุว่า นักลงทุนยุโรปยังให้ความสำคัญอย่างมากกับความสามารถในการคาดการณ์ได้ของกฎระเบียบ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และหลักประกันด้านการคุ้มครองทางกฎหมาย ในการตัดสินใจลงทุนระยะยาว ด้วยเหตุนี้ EuroCham จึงสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันดำเนินการให้สัตยาบันความตกลงคุ้มครองการลงทุนระหว่างสหภาพยุโรปกับเวียดนาม (EU-Viet Nam Investment Protection Agreement: EVIPA) ให้ครบถ้วน เนื่องจาก EVIPA แตกต่างจาก EVFTA ซึ่งมุ่งเน้นการเปิดเสรีทางการค้าเป็นหลัก โดย EVIPA มีเป้าหมายในการเสริมสร้างกรอบกฎหมายสำหรับการคุ้มครองการลงทุน และการระงับข้อพิพาทด้านการลงทุน ซึ่งอาจช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและส่งเสริมการไหลเข้าของเงินทุนจากยุโรป โดยเฉพาะในสาขาพลังงานสะอาด การผลิตขั้นสูง และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

ในภาพรวม การยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรปสู่ระดับหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์อย่างครอบคลุม (Comprehensive Strategic Partnership) เมื่อเดือนมกราคม 2569 ถือเป็นโอกาสในการขยายและยกระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระยะต่อไป โดย EVFTA ทำหน้าที่เป็นรากฐานด้านการค้าและการเปิดตลาด ขณะที่ EVIPA มีศักยภาพในการเสริมสร้างกรอบการคุ้มครองการลงทุนให้มีความชัดเจนและมั่นคงยิ่งขึ้น ดังนั้น ความสำคัญของ EVFTA จึงมิได้จำกัดอยู่ที่การเพิ่มขึ้นของมูลค่าการค้า หากแต่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามกับยุโรป ทั้งในด้านการจัดวางฐานการผลิต การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การลงทุนมูลค่าเพิ่มสูง และการยกระดับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ตลอดจนสามารถเป็นกรอบอ้างอิงสำหรับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศสมาชิกอาเซียนในระยะต่อไป

(แหล่งที่มา <https://vietnamnews.vn/> ฉบับวันที่ 3 สิงหาคม 2569)

2. วิเคราะห์ผลกระทบ

วันที่ 1 สิงหาคม 2569 ถือเป็นวาระครบรอบ 6 ปีของการมีผลใช้บังคับของความตกลงการค้าเสรีระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรป (Vietnam-European Union Free Trade Agreement: EVFTA) ซึ่งแม้จะเป็นช่วงเวลาไม่นานเมื่อเทียบกับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองฝ่ายที่ดำเนินมายาวนานกว่า 36 ปี แต่ความตกลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยยกระดับความร่วมมือจากการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าในระดับนโยบายไปสู่การบูรณาการทางเศรษฐกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการเปิดตลาด การขยายการค้า การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน และการส่งเสริมการลงทุน โดยข้อมูลจากกรมศุลกากรเวียดนามและสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า ระหว่างเดือนมกราคม 2538 ถึงเดือนมิถุนายน 2569 การค้ารวมระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรปมีมูลค่ามากกว่า 900,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในจำนวนนี้ประมาณ 383,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ 42.6 ของมูลค่าการค้าสะสมตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี เกิดขึ้นภายในช่วง 6 ปีหลัง EVFTA มีผลใช้บังคับ สะท้อนว่าการลดอุปสรรคทางการค้าและการเปิดตลาดภายใต้ความตกลงสามารถเร่งการขยายตัวของการค้าทวิภาคีและทำให้ EVFTA กลายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรป

พัฒนาการดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศของเวียดนาม ณ เบลเยียมและสหภาพยุโรป (Vietnam Trade Office in Belgium and the EU) ซึ่งระบุว่า มูลค่าการค้าทวิภาคีเพิ่มขึ้นจาก 49,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2562 ซึ่งเป็นช่วงก่อน EVFTA มีผลใช้บังคับ เป็น 74,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2568 และในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2569 มีมูลค่าการค้ารวม 41,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเวียดนามส่งออกไปยังสหภาพยุโรป 31,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้า 9,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้เวียดนามเกินดุลการค้าประมาณ 22,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสูงกว่ามูลค่าการเกินดุลตลอดทั้งปี 2562 ทั้งนี้ การขยายตัวของการค้าดังกล่าวสะท้อนถึงความสามารถของ EVFTA ในการเพิ่มความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจของเวียดนาม ท่ามกลางความผันผวนจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์

และความไม่แน่นอนของนโยบายการค้าระหว่างประเทศ โดยเวียดนามสามารถรักษาการส่งออกไปยังตลาดสหภาพยุโรปได้อย่างต่อเนื่อง ขณะที่สหภาพยุโรปได้รับประโยชน์จากการมีแหล่งจัดหาสินค้าและวัตถุดิบที่หลากหลายและมีเสถียรภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการกระจายความเสี่ยงของห่วงโซ่อุปทาน และการเสริมสร้างความมั่นคงด้านการจัดหา (Supply Security) ของสหภาพยุโรป ดังนั้น EVFTA จึงมีบทบาทมิใช่เพียงในการเพิ่มมูลค่าการค้า แต่ยังช่วยลดความเปราะบางจากการพึ่งพาแหล่งจัดหาหรือตลาดใดตลาดหนึ่งมากเกินไป

ในขณะเดียวกัน ผลประโยชน์ของ EVFTA ครอบคลุมทั้งภาคการส่งออก ภาคอุตสาหกรรมและผู้บริโภคของเวียดนาม โดยการลดภาษีและการเปิดตลาดช่วยให้ภาคธุรกิจเวียดนามสามารถเข้าถึงตลาดสหภาพยุโรปได้มากขึ้น ขณะที่การนำเข้าเครื่องจักร เทคโนโลยี นวัตกรรม และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงจากยุโรปช่วยเพิ่มโอกาสในการยกระดับผลิตภาพ ประสิทธิภาพการผลิต และมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมเวียดนาม ตลอดจนสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้มข้นมากขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของเวียดนามในระยะยาว ด้านภาคธุรกิจ ผลสำรวจดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (Business Confidence Index: BCI) ของหอการค้ายุโรปในเวียดนาม (European Chamber of Commerce in Viet Nam: EuroCham) ประจำไตรมาสที่ 2 ของปี 2569 ระบุว่า บริษัทจากยุโรปร้อยละ 68 มีส่วนร่วมในการค้าระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรป ทั้งในรูปแบบการนำเข้า การส่งออก และการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานระดับภูมิภาค โดยร้อยละ 50 ได้รับประโยชน์โดยตรงจากสิทธิประโยชน์ด้านภาษีภายใต้ EVFTA และมากกว่าสองในสามสามารถลดต้นทุนทางธุรกิจได้จริง ส่วนใหญ่ลดต้นทุนได้ร้อยละ 5-15 ขณะที่ร้อยละ 11 สามารถลดต้นทุนได้มากกว่าร้อยละ 30 สะท้อนว่า EVFTA มีส่วนเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ นอกเหนือจากการเพิ่มปริมาณการค้าโดยตรง

อย่างไรก็ดี เมื่อ EVFTA เข้าสู่ปีที่ 7 ประเด็นท้าทายของผู้ประกอบการมีแนวโน้มเปลี่ยนจากการใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษทางภาษีไปสู่การปฏิบัติตามข้อกำหนดและมาตรฐานของตลาดสหภาพยุโรปมากขึ้น โดยสหภาพยุโรปได้ดำเนินการตามตารางการยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าส่งออกจากเวียดนามเกือบร้อยละ 99 ของรายการพิกัดอัตราศุลกากร (Tariff Lines) ส่งผลให้ข้อได้เปรียบด้านภาษีมีความครอบคลุมมากขึ้น ขณะเดียวกัน ผู้ส่งออกเวียดนามจำเป็นต้องปรับตัวต่อมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของสหภาพยุโรป อาทิ กลไกการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) กฎระเบียบว่าด้วยสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการตัดไม้ทำลายป่า (EU Deforestation Regulation: EUDR) และนโยบายภายใต้กรอบการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียวของสหภาพยุโรป (European Green Deal) ซึ่งเพิ่มสำคัญของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การตรวจสอบย้อนกลับ การตรวจสอบสถานะอย่างรอบด้าน และมาตรฐานด้านความยั่งยืน ส่งผลให้รูปแบบการแข่งขันในตลาดยุโรปมีแนวโน้มเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นต้นทุนและราคาไปสู่การแข่งขันด้านมาตรฐาน คุณภาพ เทคโนโลยี และความสามารถในการปฏิบัติตามกฎระเบียบมากขึ้น ในเชิงนโยบาย เวียดนามจึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ลดขั้นตอนพิธีการศุลกากร ยกระดับระบบดิจิทัลด้านการค้า เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบและรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า และพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้สามารถใช้ประโยชน์จาก EVFTA และรองรับข้อกำหนดของตลาดสหภาพยุโรปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านการลงทุน แม้การค้าจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่การลงทุนจากยุโรปยังมีศักยภาพในการขยายตัวได้อีกมาก โดยนักลงทุนให้ความสำคัญกับความชัดเจนและความสามารถในการคาดการณ์ได้ของกฎระเบียบ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และหลักประกันด้านการคุ้มครองทางกฎหมาย ดังนั้น การผลักดันให้ความตกลงคุ้มครองการลงทุนระหว่างสหภาพยุโรปกับเวียดนาม (EU-Viet Nam Investment Protection Agreement: EVIPA) มีผลใช้บังคับอย่างสมบูรณ์ จึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนและการดึงดูดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในสาขาเทคโนโลยีขั้นสูง พลังงานสะอาด การผลิตขั้นสูง และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของเวียดนาม ขณะเดียวกัน การยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรปสู่ระดับ

หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์อย่างครอบคลุม (Comprehensive Strategic Partnership) เมื่อเดือนมกราคม 2569 ยิ่งเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายขยายความร่วมมือจากการค้าไปสู่การลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจสีเขียวในระยะยาว โดยภาพรวม EVFTA จึงมิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการเปิดตลาดและลดภาษีศุลกากร แต่เป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่ช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของเวียดนาม เสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และสนับสนุนการเคลื่อนย้ายเวียดนามเข้าสู่กิจกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นในห่วงโซ่มูลค่าโลก ทั้งนี้ พัฒนาการดังกล่าวยังมีนัยต่อการกำหนดทิศทางการร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสหภาพยุโรปกับอาเซียนในอนาคต โดย EVFTA อาจเป็นกรณีศึกษาสำคัญของการใช้ความตกลงการค้ามาตรฐานสูง (High-standard Free Trade Agreement) เป็นเครื่องมือสนับสนุนการบูรณาการทางเศรษฐกิจ การยกระดับมาตรฐานการผลิต และการสร้างความมั่นคงของห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาค

3. นำเสนอโอกาส/แนวทาง

การเข้าสู่ปีที่ 7 ของความตกลงการค้าเสรีระหว่างเวียดนามกับสหภาพยุโรป (EVFTA) ซึ่งสหภาพยุโรปเปิดตลาดแก่สินค้าจากเวียดนามเกือบร้อยละ 99 ของรายการพิกัดอัตราศุลกากร จะเพิ่มรายได้เปรียบด้านต้นทุนและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเวียดนามในตลาดยุโรป และอาจทำให้ผู้ประกอบการไทยเผชิญการแข่งขันมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าเกษตร อาหาร สิ่งทอ รองเท้า เฟอร์นิเจอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และสินค้าที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศ นอกจากนี้ การที่เวียดนามได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้นในฐานะฐานการผลิตและศูนย์กลางห่วงโซ่อุปทานของยุโรป อาจเร่งการเคลื่อนย้ายการลงทุนและคำสั่งซื้อไปยังเวียดนาม ขณะเดียวกัน มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบย้อนกลับ และการตรวจสอบสถานะอย่างรอบด้านภายใต้ CBAM, EUDR และ European Green Deal จะกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของการแข่งขันในตลาดยุโรป ซึ่งผู้ประกอบการไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมเพื่อไม่ให้เสียเปรียบด้านต้นทุนและมาตรฐานการค้า

ผู้ประกอบการไทยควรปรับกลยุทธ์จากการแข่งขันด้านราคาไปสู่การสร้างแตกต่างด้วยคุณภาพ มาตรฐาน เทคโนโลยี นวัตกรรม และความยั่งยืน โดยเร่งพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ การจัดทำข้อมูลแหล่งที่มาของวัตถุดิบ การประเมินและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตลอดจนระบบบริหารจัดการข้อมูลเพื่อรองรับข้อกำหนดของตลาดสหภาพยุโรป ควบคู่กับการศึกษากฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า และเงื่อนไขการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้ความตกลงที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ สำหรับผู้ประกอบการที่มีฐานธุรกิจในเวียดนาม ควรพิจารณาใช้ประโยชน์จากเวียดนามในฐานะฐานการผลิตและจุดเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน โดยให้ความสำคัญกับการจัดหาวัตถุดิบในประเทศ การเพิ่มสัดส่วนการผลิตที่มีมูลค่าเพิ่ม และการพัฒนาความร่วมมือกับคู่ค้าในเวียดนามและยุโรป ทั้งนี้ ควรประเมินโครงสร้างต้นทุน ภาษีศุลกากร กฎถิ่นกำเนิด และข้อกำหนดด้านมาตรฐานเป็นรายสินค้า เพื่อให้การใช้ฐานการผลิตในเวียดนามเกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางการค้า

ทั้งนี้ การขยายตัวของการค้าเวียดนาม-สหภาพยุโรปและการนำเข้าเครื่องจักร เทคโนโลยี และสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงจากยุโรป เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าที่เชื่อมโยงเวียดนาม-สหภาพยุโรป โดยเฉพาะธุรกิจชิ้นส่วนอุตสาหกรรม เครื่องจักรและอุปกรณ์ เทคโนโลยีการผลิต โลจิสติกส์ บรรจุภัณฑ์ อาหารแปรรูป และบริการสนับสนุนห่วงโซ่อุปทาน นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไทยในเวียดนามสามารถใช้ประโยชน์จากเครือข่ายการผลิตและการส่งออกของเวียดนามเพื่อขยายตลาดไปยังสหภาพยุโรป โดยต้องบริหารจัดการถิ่นกำเนิดสินค้าและการปฏิบัติตามกฎของ EVFTA อย่างถูกต้อง ขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการไทยในประเทศสามารถพิจารณาพัฒนาความร่วมมือกับคู่ค้าเวียดนามในลักษณะการร่วมผลิต การจัดหาวัตถุดิบ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการด้านโลจิสติกส์ เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานที่กำลังขยายตัว ทั้งนี้ การยกระดับ EVFTA ควบคู่กับ EVIPA และความสัมพันธ์เวียดนาม-สหภาพยุโรปในระดับหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์อย่างครอบคลุม มีแนวโน้มทำให้เวียดนามมีบทบาทเพิ่มขึ้นในฐานะฐานการผลิตและประตูการค้าสู่ยุโรป จึงเป็นทั้งแรงกดดันด้านการแข่งขันและโอกาสเชิงยุทธศาสตร์ที่ผู้ประกอบการไทยควรนำมาประกอบการวางแผนตลาด การลงทุน และการจัดวางห่วงโซ่อุปทานในระยะต่อไป